

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้พัฒนาประเทศให้ทันสมัยอย่างรวดเร็ว ผลของการพัฒนาประเทศนี้ทำให้เกิดความไม่สมดุลย์ทางโครงสร้างของเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ปัญหาช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย ปัญหาช่องว่างระหว่างชนบทกับเมือง และ ปัญหาช่องว่างระหว่างภาคอย่างเด่นชัด(คณะสังคมศาสตร์ 2527:1) ความเจริญในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กระทั่งการศึกษา ต่างรวมตัวอยู่ในกรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่ ในเรื่องของการศึกษาชั้นสูง ใครต้องการศึกษาต้องเข้ามาศึกษาในเมืองหลวง การแข่งขันเพื่อให้ตนเองได้ศึกษาในสถานศึกษาอันจำกัดของรัฐมีสูงขึ้น (จรัส สุวรรณเวลา 2528:42) จากเหตุผลดังกล่าวอันเป็นเหตุผลประการหนึ่งในหลาย ๆ ประการ ทำให้นักการศึกษา สื่อมวลชน และประชาชนในภูมิภาคแถบเหนือ มีความคิดที่จะก่อตั้งสถานศึกษาระดับสูงแห่งภาคเหนือขึ้น ในการนี้ นาวาเอกหลวงสินธุสงครามชัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2480-2485(สมัยนั้น "กรมมหาวิทยาลัย" ขึ้นอยู่กับกระทรวงศึกษาธิการ) และหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล (ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมสมัยนั้น) ได้ดำริว่า ควรจัดตั้งมหาวิทยาลัยในภูมิภาคต่าง ๆ ขึ้น โดยจะให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยในภูมิภาคแถบเหนือ(มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2528 :34) และในปีพ.ศ. 2507 มหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคแห่งแรกของประเทศไทยก็ได้ก่อตั้งขึ้นในที่สุด โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีผลทั่วถึงแก่ประชาชนภาคเหนือ และเป็นแหล่งช่วยผลิตกำลังคนระดับอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เมื่อแรกก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้เปิดดำเนินการด้านการเรียนการสอนใน 3 คณะวิชา คือ คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ ต่อมามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว จำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นในแต่ละปีการศึกษา ดังนั้นเพื่อเป็นการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นมหาวิทยาลัยของชาวล้านนาอย่างแท้จริง การคัดเลือกนักศึกษาที่เรียนดีของภาคเหนือจึงมีขึ้นควบคู่ไปกับการรับนักศึกษาเข้าศึกษาโดยระบบของทบวงมหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2514 (เพ็ญ รตโนภาส 2518) โดยตั้งวัตถุประสงค์ที่สำคัญไว้ว่า เพื่อผลิตนักวิชาการและนักวิชาชีพชั้นสูง ไปปฏิบัติงานตามท้องถิ่นต่างๆ ในเขตพัฒนาภาคเหนือ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2528:203)

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ดำเนินการมาเป็นเวลา 23 ปีแล้ว มีคณะวิชาดำเนินการเรียนการสอน 11 คณะวิชาด้วยกัน แต่การติดตามผลบัณฑิตเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานนั้นยังมีน้อย การสำรวจวิจัยที่มีอยู่เป็นการสำรวจนักศึกษาชั้นนุบาลก่อนเข้าศึกษา ปัญหาเมื่อเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย การศึกษาสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของบัณฑิตที่สอบเข้า โดยระบบโควตาภาคเหนือ และระบบทบวงมหาวิทยาลัย และการวิเคราะห์อาชีพบัณฑิตในบางคณะวิชา อาทิ คณะสังคมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยเห็นว่า การติดตามผลบัณฑิตด้านสถานภาพการทำงาน ความรู้ความสามารถและคุณลักษณะในการทำงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่บัณฑิตกำลังประสบจากการทำงานนั้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาอย่างยิ่ง การวิจัยครั้งนี้ จึงมุ่งศึกษาประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าว โดยกำหนดการศึกษาเฉพาะบัณฑิตจากคณะมนุษยศาสตร์ ด้วยเหตุว่าคณะนี้เป็น 1 ใน 3 คณะแรกเมื่อเริ่มดำเนินการ และเป็นคณะหนึ่งที่มีการผลิตบัณฑิตออกสู่ตลาดแรงงานมากที่สุด (กองแผนงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2528:6) ดังนั้นถ้าได้ศึกษาว่า บัณฑิตมนุษยศาสตร์เหล่านั้น ได้ออกไปช่วยพัฒนาภูมิภาค และประเทศชาติอย่างไร ระดับใด รวมทั้งการสำรวจภาวะการทำงาน ผู้วิจัยเชื่อว่าข้อมูลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ต่อสถาบัน ในการพัฒนาการเรียนการสอน และการผลิตบัณฑิตเพื่อการพัฒนาภูมิภาค และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพการทำงานของบัณฑิตคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพบัณฑิตคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระหว่างสาขาวิชาเอก
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพบัณฑิตคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระหว่างบัณฑิตที่สอบคัดเลือกเข้าศึกษา โดยระบบโควตาภาคเหนือ และทบวงมหาวิทยาลัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้ เป็นการติดตามผลบัณฑิตคณะมนุษยศาสตร์ โดยศึกษาเฉพาะสถานภาพการทำงานที่เกี่ยวกับ สถานที่ทำงาน ลักษณะงาน ตำแหน่งงาน รายได้ ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน แหล่งความรู้ความสามารถในการทำงาน การเปรียบเทียบคุณภาพบัณฑิตระหว่างสาขาศึกษาตามการรู้ของตนเอง และการเปรียบเทียบคุณภาพบัณฑิตที่สอบเข้า โดยระบบการสอบคัดเลือกโควตาภาคเหนือ และทบวงมหาวิทยาลัย โดยศึกษาเฉพาะผู้ปฏิบัติงาน
2. การวิจัยนี้ เป็นการติดตามผลเฉพาะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2525-2529 รวม 5 รุ่น

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

1. **บัณฑิต** หมายถึง ผู้ที่สอบเข้าศึกษาระดับปริญญาตรี ในคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยระบบโควตาภาคเหนือ และทบวงมหาวิทยาลัย ที่สำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2525-2529
2. **สภาพการทำงาน** หมายถึง สถานที่ทำงาน ลักษณะงาน ตำแหน่งงาน รายได้ ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน
3. **คุณภาพ** หมายถึง ลักษณะของบัณฑิตที่เป็นที่พึงปรารถนา และการใช้ความรู้ความสามารถในการทำงานของบัณฑิต
4. **ระบบการสอบคัดเลือกโควตาภาคเหนือ** หมายถึง การสอบคัดเลือกนักศึกษาเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยในระดับปริญญาตรี โดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นผู้จัดขึ้นเอง
5. **คณะมนุษยศาสตร์** หมายถึง คณะวิชาที่เปิดดำเนินการเรียนการสอน 10 สาขาวิชาเอก คือ สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน จิตวิทยา บรรณารักษศาสตร์ บำบัดและชุมชน ประวัตินศาสตร์ ปรัชญา ภาษาไทย ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน และภาษาอังกฤษ

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยมีดังนี้คือ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัย คือ บัณฑิต 10 สาขาวิชาเอก ของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่สำเร็จการศึกษาในปี 2525-2529 โดยในชั้นแรก ได้สุ่มสัมภาษณ์จากบัณฑิตที่ทำงานในเขตอำเภอเมือง เชียงใหม่ จำนวน 20 คน จากนั้นได้ส่งแบบสอบถามไปยังบัณฑิตที่ทำงานอยู่จังหวัดต่าง ๆ จำนวน 300 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย มี 2 ชุดด้วยกัน คือ
 - 2.1 แบบสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบได้อภิปรายและแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง
 - 2.2 แบบสอบถาม ประกอบด้วย คำถามปลายปิด ปลายเปิด และการประมาณค่าแบบลิเคอร์ท (Likert Rating Scale) แบ่งออกเป็น 3 ตอนด้วยกัน
 - 2.2.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังทางการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - 2.2.2 ตอนที่ 2 ข้อมูลและความคิดเห็นของบัณฑิตต่อหลักสูตรและการ

สอนของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2.2.3 ตอนที่ 3 ข้อมูลและความคิดเห็นของบัณฑิตเกี่ยวกับสถานการณ์การทำงาน ความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะในการทำงานของบัณฑิต

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 รวบรวมรายชื่อบัณฑิตจากคณะมนุษยศาสตร์ เพื่อสอบถามที่อยู่ และสถานที่ทำงานจากกองกิจการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3.2 ติดต่อสอบถามเพื่อนร่วมรุ่น และสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อให้ทราบที่อยู่หรือที่ทำงานของบัณฑิต ที่ไม่ได้แจ้งไว้กับกองกิจการนักศึกษา

3.3 ขอบหนังสือเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามของบัณฑิต จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.4 ส่งแบบสอบถามไปยังบัณฑิตตามรายชื่อและที่อยู่ที่ได้รวบรวมไว้ โดยผู้วิจัยได้เขียนชื่อที่อยู่พร้อมกับติดแสตมป์ให้ เพื่อความสะดวกในการส่งกลับ และในบางหน่วยงานผู้วิจัยได้ไปยื่นแบบสอบถามและขอรับคืนด้วยตนเอง

3.5 ระบุให้บัณฑิตส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัย ภายใน 15 วันหลังจากได้รับ และผู้วิจัยได้ส่งจดหมายเตือนพร้อมกับแนบแบบสอบถามอีก 1 ชุด ในกรณีที่ยังไม่ได้รับแบบสอบถามชุดแรกคืนตามกำหนด

3.6 สัมภาษณ์บัณฑิตจำนวน 20 คน โดยผู้วิจัยเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ทางสังคมศาสตร์ หรือ SPSS (Statistical Package for Social Sciences) โดยมี การวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 วิเคราะห์ภูมิหลังทางการศึกษาของบัณฑิต โดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูล และความคิดเห็นของบัณฑิตต่อหลักสูตรและการสอนของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 วิเคราะห์สถานการณ์การทำงาน ความรู้ความสามารถและคุณลักษณะในการทำงานของบัณฑิต โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของบัณฑิตด้านลักษณะอาจารย์ผู้สอนที่ดี ความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะในการทำงานของบัณฑิต จำแนกตาม สาขาวิชาเอก แต่ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า จำนวนบัณฑิตในแต่ละสาขาวิชามีจำนวนแตกต่างกันมาก ผู้วิจัยจึงแบ่งบัณฑิต 10 สาขาวิชาเอกออกเป็น 4 กลุ่ม โดยพิจารณาถึงลักษณะวิชาทางประการที่มีความคล้ายกัน จำแนกได้ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 กลุ่มภาษาสากลหลัก คือ กลุ่มสาขาวิชาภาษาอังกฤษ
- กลุ่มที่ 2 กลุ่มภาษารองอื่น ๆ ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาฝรั่งเศส และภาษาเยอรมัน
- กลุ่มที่ 3 กลุ่มแนวคิด ทฤษฎี และความเป็นมาของมนุษย์ ได้แก่ สาขาวิชาจิตวิทยา ประวัติศาสตร์ และปรัชญา
- กลุ่มที่ 4 กลุ่มจัดการวารสาร สิ่งพิมพ์ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้แก่ สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน บรรณารักษศาสตร์ และบ้านและชุมชน

ในส่วนวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffé)

4.5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของบัณฑิต จำแนกตาม วิธีการสอบคัดเลือกเข้าศึกษา โดยการใช้ค่าที (t-Test)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การทำงานของบัณฑิตคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. ทราบผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงาน และ การนำความรู้ความสามารถไปใช้ในการทำงานของบัณฑิตจากสาขาวิชาเอกต่าง ๆ ของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามการรับรู้ของตนเอง
3. เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนนโยบายการจัดการศึกษาของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การแบ่งเนื้อหาและการเรียบเรียงงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 บท ด้วยกันดังนี้

บทที่ 1 บทนำ เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และรายละเอียดต่าง ๆ ในการดำเนินงานวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ